

Литвин З.Б.

кандидат економічних наук, доцент

Пермякова Л.М.

здобувач другого (магістерського) рівня

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

В умовах трансформації економічної системи України актуальним напрямком наукових досліджень є розробка теоретичних аспектів фінансового механізму функціонування бюджетних установ, який є складовою господарського механізму держави. На сьогоднішній день успішне функціонування бюджетних установ має надзвичайно важливе значення, оскільки вони створюються державою для досягнення соціальних, культурних, освітніх, наукових і управлінських цілей стосовно охорони здоров'я громадян, розвитку фізичної культури і спорту, задоволення духовних та інших нематеріальних потреб громадян, захисту прав, законних інтересів громадян і організацій, розв'язання суперечок і конфліктів, надання юридичної допомоги, а також за іншими цілями, спрямованими на досягнення суспільних благ. Виконання поставлених завдань неможливе без побудови ефективного фінансового механізму.

Значну увагу питанню формування фінансового механізму діяльності суб'єктів господарювання приділяють наступні автори: О. Д. Василик, В. М. Опарін, В. М. Федосов, В. В. Бурковський, А. М. Поддєрьогін, М. С. Зякун, С. Я. Огородник, І. В. Форкун, та інші. Вище зазначені вчені займалися дослідженням елементів фінансового механізму суб'єктів господарювання в цілому, не визначаючи його специфіку для бюджетних установ. Тому розгляд теоретичних аспектів формування фінансового механізму функціонування бюджетних установ є своєчасним та актуальним.

Відповідно до Бюджетного кодексу України бюджетна установа – це орган, установа чи організація, визначена Конституцією України, а також установа чи організація, створена у встановленому порядку органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, яка повністю утримується за рахунок державного чи місцевих бюджетів. Серед загальних ознак, що притаманні бюджетним закладам можна зазначити наступні: правосуб'єктність (юридичні особи публічного права); форма власності (державна чи комунальна); форма бюджетного фінансування (кошторисне фінансування); характер діяльності (невиробничий); економічний результат діяльності (неприбутковий) [1].

Специфічними ознаками бюджетних установ є:

– правовий статус – юридична особа (бюджетний орган, бюджетна організація, бюджетна установа) або відокремлений підрозділ (структурна одиниця) бюджетної організації;

– правовий режим майна – головний розпорядник бюджетних коштів (бюджетний орган), розпорядник бюджетних коштів другого ступеня (бюджетна організація), розпорядник бюджетних коштів третього ступеня (бюджетна установа);

– форми реалізації права власності – користування (усі типи бюджетних закладів), розпорядження (бюджетний орган, бюджетна організація), володіння (бюджетний орган).

Бюджетні організації – це організації, які створені органами місцевого самоврядування, діяльність яких повністю або частково фінансується за рахунок коштів державного або місцевого бюджетів.

Сфера бюджетних установ є досить різноманітною за функціональними ознаками. Умовно їх можна поділити на три групи:

- установи, які виконують законодавчі функції, функції управління, охорони, контролю;
- установи соціально-культурного комплексу – установи освіти всіх рівнів, медичні заклади, дитячі виховні заклади, установи культури, бібліотеки, наукові організації та ін.;
- соціальні фонди та служби, а також інші бюджетні установи [2].

Бюджетні установи належать до одного з різновидів організацій некомерційного характеру, для яких одержання прибутку не є їх основною метою. Організації, заклади та установи, для яких одержання прибутку не є основною метою їх діяльності, належать до групи організацій, які не займаються підприємницькою діяльністю. Основою для них є діяльність з надання просвітницьких, культурних, наукових, освітніх та інших подібних послуг для суспільного споживання, послуг зі створення системи соціального самозабезпечення громадян та здійснення інших цілей, передбачених статутними документами.

Установи та організації, які утримуються за рахунок коштів бюджету, підлягають обов'язковій реєстрації в:

- ✓ органах податкової служби;
- ✓ Пенсійному фонді;
- ✓ органах Фонду соціального страхування;
- ✓ органах Державної служби зайнятості.

Комунальні підприємства надають комунальні послуги населенню та підприємствам, установам і організаціям.

До них належать:

а) підприємства з тепло-, газо-, водопостачання і водовідведення (секція Е за КВЕД), санітарної очистки міст (секція О за КВЕД), обслуговування ліфтів. Ці підприємства надають послуги безпосередньо населенню та іншим підприємствам і отримують оплату щомісячно згідно з тарифами та укладеними договорами; при розрахунках з населенням послуги з обслуговування ліфтів та з санітарної очистки міст сплачуються в складі квартирної плати, а інші з названих послуг оплачуються окремо;

б) підприємства з обслуговування житла (секція К за КВЕД), які надають послуги населенню з обслуговування житла, ремонту квартир та житлових будинків, збирання і перерахування деяких комунальних платежів відповідним комунальним підприємствам, а також надають послуги з надання нежитлових приміщень в оренду;

в) інші комунальні підприємства — зеленого господарства, зовнішнього благоустрою, міський електротранспорт, бюро технічної інвентаризації, готелі тощо, — які фінансуються з бюджету або отримують оплату від фізичних або юридичних осіб за конкретні послуги. Більшість комунальних підприємств є монополістами, тому вони сплачують в бюджет 30% суми перевищення розрахункової величини фонду оплати праці. Порядок внесення таких сум затверджується щороку постановою Кабінету Міністрів України.

На сьогоднішній день на функціонування бюджетних організацій негативний вплив мають різні фактори.

Вирішення зазначених проблем в значній мірі залежить від ефективності побудови та реалізації фінансового механізму бюджетних установ. Фінансовий механізм функціонування бюджетних закладів має свої відмінності, що обумовлені неприбутковою природою бюджетної сфери, особливостями джерел мобілізації та порядку розподілу грошових коштів.

Ефективне функціонування фінансового механізму бюджетної сфери повинно ґрунтуватися на наступних вимогах до взаємодії його елементів:

- цілеспрямованості кожного елемента фінансового механізму на виконання властивого йому завдання;
- спрямування дії всіх елементів фінансового механізму на процес отримання передбаченого обсягу фінансових ресурсів з метою покриття витрат відповідної діяльності;

– зворотного зв'язку елементів фінансового механізму вертикального та горизонтального рівнів;

– своєчасності реагування складових фінансового механізму на зміни макро- та мікросередовища.

Основою ефективного функціонування бюджетної сфери є фінансове забезпечення. Бюджетні установи практично не мають власних доходів і свою діяльність здійснюють за рахунок коштів відповідних бюджетів. Отже, основною формою фінансового забезпечення бюджетних закладів є бюджетне фінансування, під яким прийнято розуміти безповоротний, безвідплатний відпуск коштів з державного та місцевого бюджетів на виконання загальнодержавних функцій, функцій місцевого самоврядування та забезпечення функціонування бюджетних установ та організацій.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України. URL: www.rada.gov.ua. (дата звернення 25.05.2019).
2. Дем'янишин В. Бюджетне фінансування та його особливості в сучасних умовах. *Світ фінансів*. 2007. Випуск 2 (11). С. 34–48.
3. Дерій В. А. Економічний аналіз: теорія і практика. Проблеми і перспективи розвитку статистики, аудиту та економічного аналізу: моногр. В. А. Дерій, О.М. Загородна, З.Б.Литвин, В.М.Серединська, та ін.; за ред. д.е.н., проф. В. А. Дерія. Тернопіль: Крок, 2016. С.222 – 238.
4. Литвин З.Б., Синькович О.С. Організація фінансового аналізу діяльності бюджетної установи. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-економічний розвиток України: загрози та виклики в умовах трансформаційних змін»*, м. Одеса, 2016. С.138-141.
5. Литвин З.Б., Синькович О.С. Особливості складання фінансової звітності бюджетних установ. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Наукові економічні дослідження: теорії та практики»*, м. Запоріжжя, 2016. С. 69-73.
6. Литвин З.Б. Необхідність економічного аналізу в системі управління підприємством *Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку»* м. Чернігів, 2014. С.125-127.
7. Литвин З.Б. Аналіз формування і використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми сталого розвитку економіки України в умовах інтеграційних процесів»* м. Ужгород, 2014. С.71-75.

Литвин З.Б.

кандидат економічних наук, доцент

Плінгей К.І.

здобувач другого (магістерського) рівня

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЩОДО КЛАСИФІКАЦІЇ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Фінансово-господарська діяльність вітчизняних підприємств неможлива без наявності і руху грошових коштів, який і визначає вхідні та вихідні грошові потоки. Визначення сутності поняття «грошовий потік», а також «управління грошовими потоками» є дискусійним питанням серед багатьох учених-економістів. Нині через велику різноманітність поглядів та дискусій стосовно досліджуваного питання воно залишається